

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ไม่ศึกษาต่อ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 2536 จากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ไม่ศึกษาต่อ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 2536 ที่ไม่ศึกษาต่อ จากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ 8 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว จำนวน 1,012 คน จากโรงเรียนจำนวน 83 โรงเรียน
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา 2536 ที่เลือกเรียนวิชาอาชีพและไม่ศึกษาต่อ จากโรงเรียนที่สุ่มได้จำนวน 23 โรงเรียน ใน 4 จังหวัด ที่สุ่มได้คือ จังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี โดยเจาะจงเลือกทุกคนเป็นตัวอย่างประชากรจำนวนทั้งสิ้น 381 คน

การเก็บข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจข้อมูลเบื้องต้น จำนวน 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสำรวจจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2536 ที่ไม่ศึกษาต่อ ของโรงเรียนที่สุ่มได้

ฉบับที่ 2 แบบสำรวจวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอน ในปีการศึกษา 2534-2536 ของโรงเรียนที่สุ่มได้

ฉบับที่ 3 แบบสำรวจรายชื่อ ที่อยู่ของผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2536 ที่เลือกเรียนวิชาอาชีพแต่ไม่ศึกษาต่อ และรายวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดได้เรียน ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 2 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 (เป็นรายบุคคล)

ผู้วิจัยเดินทางไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้น จากโรงเรียนแต่ละโรงที่สุ่มได้ จำนวน 23 โรง ด้วยตนเอง ในช่วงวันที่ 14 มิถุนายน 2538 ถึง วันที่ 17 กรกฎาคม 2538

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น นำมาจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบข้อความ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษาต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่สุ่มได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามแก่ผู้สำเร็จการศึกษา โดยใช้บริการทางไปรษณีย์ ซึ่งโรงเรียนที่สุ่มได้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลและส่งกลับมาให้ แล้วผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามของผู้สำเร็จการศึกษาที่โรงเรียนติดตามไม่ได้ถึงผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าว ตามที่อยู่ที่ผู้วิจัยสำรวจมาแล้วในการเก็บข้อมูลเบื้องต้นหรือตามที่อยู่ที่พักของของผู้สำเร็จการศึกษากรุณาแจ้งมาให้ทราบอีกรอบหนึ่ง ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด 381 ฉบับ ได้รับ

กลับ จำนวน 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 90.55 ในช่วงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2538 ถึงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2539

ผู้วิจัยติดตามผลแบบสอบถามทางโทรศัพท์ทางไกล โทรศัพท์ โทรเลข ไปรษณีย์บัตร และไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) ในช่วงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2538 ถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2539

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Spss/pc⁺ (Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer Plus) คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยข้อมูลจากแบบสอบถาม แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษา แบบปลายปิด วิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ส่วนแบบปลายเปิดที่ให้ผู้สำเร็จการศึกษาไปรพรรณ นำมาจัดหมวดหมู่วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา เป็นแบบประเมินค่า วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับการนำไปใช้หรือไม่ได้นำไปใช้พร้อมทั้งลักษณะการนำวิชาอาชีพไปใช้ และเหตุผลของการไม่ได้นำวิชาอาชีพไปใช้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิด วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษา

ผู้สำเร็จการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามกลับมีจำนวนทั้งสิ้น 345 คน ร้อยละ 55.36 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.51 อายุระหว่าง 16-17 ปี ผู้สำเร็จการศึกษามีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ระยอง และปราจีนบุรี เป็นสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยส่วนมากที่สุดมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดชลบุรี ส่วนผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ นั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ รองลงมาคือจังหวัดระยอง

ปัจจุบันผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากที่สุดอาศัยอยู่กับบิดามารดา รองลงมาคือ อาศัยอยู่กับมารดา ญาติพี่น้อง และคู่สมรส ตามลำดับ มีบางส่วนที่เช่าบ้านอยู่กับเพื่อนและอยู่หอพักของโรงงาน

ส่วนอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากมีอาชีพรับจ้าง รองลงมา คือ เกษตรกรรม

ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่สุ่มได้ ในจังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2536 จากโรงเรียนในจังหวัดฉะเชิงเทรา รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี จันทบุรี และปราจีนบุรี ตามลำดับ

ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากในจังหวัดจันทบุรี ชลบุรี และฉะเชิงเทรา ไม่เรียนต่อ เนื่องจากฐานะทางครอบครัวยากจน ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งไม่เรียนต่อ เนื่องจากคิดว่าออกมาทำงานดีกว่า ในส่วนรวมผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากไม่เรียนต่อเนื่องจากฐานะทางครอบครัวยากจน รองลงมาคือ คิดว่าออกมาทำงานดีกว่า ส่วนสาเหตุอื่น ๆ คือ ไม่ค่อยพร้อมในการเรียนต่อต้องช่วยทางบ้านทำงาน และมีปัญหาทางครอบครัว คือ ฐานะทางครอบครัวยากจน เป็นลูกคนโตในครอบครัวต้องทำงานส่งน้องเรียน

ปัจจุบันผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมาก ร้อยละ 72.75 ไม่ได้เรียนต่อ มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 27.25 ที่เรียนต่อ และส่วนมากเรียนต่อนอกระบบโรงเรียนสายสามัญ ร้อยละ 23.77

ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากที่สุด ร้อยละ 66.96 ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งส่วนใหญ่จะรับจ้างทำงานโรงงาน บริษัท ร้อยละ 56.23 เช่น บริษัทไทยตาบูนูซิอิลคทริก จำกัด จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลิตหม้อแปลงไฟฟ้าและแผ่นวงจรไฟฟ้า บริษัทสหยูเนี่ยนจำกัด จังหวัดชลบุรี ผลิตชิ้นส่วนเครื่องคอมพิวเตอร์ รองลงมายังไม่มียาชีพแต่ช่วยงานผู้ปกครอง ร้อยละ 13.33 โดยช่วยงานผู้ปกครองเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม ในด้านการทำสวนเป็นส่วนใหญ่ และช่วยงานค้าขาย ช่วยขายสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า มะพร้าวและกล้วยเดี่ยว นอกจากนี้มีผู้สำเร็จการศึกษาส่วนน้อย ร้อยละ 1.74 ที่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยขายสินค้าประเภทปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ขายเครื่องดื่ม เสื้อผ้า ขายตุ๊กตากับข้าวขาย ส่วนอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ทำงานแม่บ้าน

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะของงานและรายได้ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ทำงานรับจ้างแบบลูกจ้างประจำ มีรายได้เป็นแบบรายวัน วันละ 118 และ 120 บาท หรืออยู่ระหว่าง 101-150 บาท (ถ้าทำงานโรงงาน บริษัท ก็จะได้รับรายได้ 15 วัน/ครั้ง หรือ 30 วัน/ครั้ง และจะหักรายได้วันที่ขาดงาน ถ้าทำงานนอกเวลา หรือวันหยุดจะได้รับรายได้เพิ่มเป็น 2 เท่า) รองลงมาเป็น

แบบรายเดือน เดือนละ 3,000 บาท หรือได้รับรายได้เป็นรายเดือนอยู่ระหว่าง 2,501-3,000 บาท เป็นส่วนมาก ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 3,001-4,000 บาท

ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมาก ร้อยละ 80.58 ประกอบอาชีพอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ โดยส่วนมากที่สุดประกอบอาชีพอยู่ในจังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดฉะเชิงเทรา มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 19.42 ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งส่วนมากที่สุดประกอบอาชีพอยู่ใน กรุงเทพมหานคร รองลงมาคือ จังหวัดสมุทรปราการ และส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่ไม่ได้ประกอบอาชีพอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ คือ ย้ายถิ่นที่อยู่ตามผู้ปกครอง รองลงมาคือ ญาติแนะนำ

เมื่อพิจารณาในเรื่องอาชีพที่สนใจมากที่สุด ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 23.77 สนใจอาชีพอิสระ ประเภทค้าขาย และผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัดชลบุรี และฉะเชิงเทรา สนใจประเภทขับรถมอเตอร์ไซด์รับจ้างด้วย รองลงมา คือ ช่างอุตสาหกรรม ร้อยละ 13.91 ประเภทช่างกลโรงงาน ช่างยนต์ สนใจอาชีพ ช่างเสริมสวย ตัดเสื้อ ร้อยละ 13.62 รับราชการ ร้อยละ 13.62 ค้าขาย ร้อยละ 13.33 และรับจ้าง ร้อยละ 9.86 ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสนใจอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 1.16 ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัดจันทบุรี สนใจอาชีพประเภทงานโรงแรม และผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราสนใจประเภทงานเกี่ยวกับการเงินการบัญชี การตลาดหรือหุ้น และเลขานุการ

สำหรับการฝึกอบรมเพิ่มเติม ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 72.46 ต้องการรับการฝึกอบรมวิชาอาชีพเพื่อประโยชน์กับงานที่ทำหรือเปลี่ยนงาน แต่ผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 85.51 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาอาชีพมีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 14.49 ที่ได้รับการฝึกอบรม วิชาที่อบรมมากที่สุด คือ เกษตรกรรม ประเภทการทำสวนผลไม้ ปลูกผัก เลี้ยงนกกระทา การตอกลง ดัดดา การเพาะเห็ดนางฟ้า เลี้ยงกุ้ง และช่างฝีมือประเภทแกะสลัก ช่างเชื่อม ช่างยนต์ ช่างประกอบ ถักทอ รองลงมาคือ ช่างเสริมสวย ตัดเสื้อ พิมพ์ดีด ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมนั้นส่วนใหญ่จะเข้ารับการฝึกอบรม ในหน่วยงานของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน รองลงมาคือ โรงเรียน สारพัดช่าง หน่วยงานที่ทำงานอยู่ และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคตะวันออกจังหวัดชลบุรี ตามลำดับ นอกจากนี้ยังได้รับการอบรมจากวิทยาลัยเกษตรกรรมชลบุรี ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม นั้นมีทั้งการอบรมระยะสั้น และการอบรมระยะยาว ซึ่งพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากได้รับการฝึกอบรมระยะสั้น

ในเรื่องของความพอใจในงานที่ทำ ผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 51.30 พอใจในงานที่ตนทำอยู่ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นต่างให้เหตุผลว่าที่พอใจ เพราะเป็นงานที่ตนเองชอบมีรายได้ ดี เป็นต้น และมีผู้สำเร็จการศึกษาร้อยละ 47.57 ที่ไม่พอใจในงานที่ทำ ทั้งนี้ผู้สำเร็จการศึกษาให้เหตุผลว่างานที่ทำรายได้ต่ำไม่มั่นคง และไม่ตรงกับความสามารถของตน

เมื่อพิจารณาในเรื่องของความต้องการเปลี่ยนงานนั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ว่าผู้สำเร็จการศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งจะพอใจในงานที่ตนเองทำอยู่ แต่ก็มีผู้สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 70.72 ที่ต้องการเปลี่ยนงานใหม่เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และได้งานที่ดีกว่าเดิม มีผู้สำเร็จการศึกษาเพียงร้อยละ 27.83 ไม่ต้องการเปลี่ยนงาน เพื่อความมั่นคงของชีวิตและเพื่อความก้าวหน้าของงาน

ผู้สำเร็จการศึกษาเกือบครึ่งหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 49.86 ไม่เคยเปลี่ยนงานอาชีพและอีกส่วนหนึ่งคือร้อยละ 47.83 เคยเปลี่ยนงานอาชีพ สำหรับผู้ที่เปลี่ยนงาน ร้อยละ 22.03 จะเปลี่ยนงาน 2 ครั้ง รองลงมาเปลี่ยนงาน 1 ครั้ง ต่างให้เหตุผลในการเปลี่ยนงานคือ งานที่ทำเป็นงานชั่วคราวไม่มั่นคง และเป็นงานหนักรายได้ต่ำ นอกจากนี้ก็ให้เหตุผลอื่น ๆ อีก เช่น รายได้ไม่พอใช้จ่าย เบื่อหน่ายต่อการทำงาน ทางบ้านไม่มีใครช่วยขายของ ทนกลิ่นกาวไม้ไผ่ ไม่ได้ได้รับความยุติธรรม งานสบายแต่รายได้ต่ำ สวัสดิการไม่เพียงพอ เป็นงานที่มีผลกระทบต่อร่างกาย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการเรียนวิชาอาชีพ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ได้เรียนวิชาอาชีพตรงกับความต้องการและความสนใจ มีเพียงส่วนน้อยที่ได้เรียนไม่ตรงและส่วนใหญมีความต้องการเรียนวิชาอาชีพ ช่างเสริมสวย ตัดเสื้อ รองลงมาคือ พิมพ์ดีด ช่างยนต์ และคอมพิวเตอร์

สำหรับผู้ที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจเลือกวิชาอาชีพให้ผู้สำเร็จการศึกษาเรียนนั้นคือ ส่วนมากที่สุดโรงเรียนจัดให้เอง รองลงมาคือ ตัวท่านเอง ครูแนะแนว/ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองตามลำดับ

สาเหตุที่ผู้สำเร็จการศึกษาเลือกเรียนวิชาอาชีพ เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีความสนใจ รองลงมาคือ โรงเรียนจัดให้เรียน และตามความต้องการของตนเอง นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ เห็นว่าวิชาอาชีพที่ได้เรียนนั้นเป็นอาชีพที่มีในท้องถิ่น และการเรียนวิชาอาชีพจากโรงเรียนนั้น ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 97.68 ได้ฝึกปฏิบัติภายในโรงเรียน โดยส่วนมากที่สุดฝึกปฏิบัติกับครูสอนวิชาอาชีพ วิชาอาชีพที่ฝึกส่วนใหญ่ ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว รองลงมา คือ ช่างขนมไทย การปลูกไม้ดอกประดับ และการผลิตพันธุ์ไม้ตามลำดับ และวิชาที่ฝึกกับวิทยากร ส่วนใหญ่ ได้แก่ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร รองลงมา คือ ช่างไม้ เครื่องเรือน และช่างปูน ตามลำดับ มีเพียง ร้อยละ 3.77 เท่านั้นที่ฝึกปฏิบัตินอกโรงเรียน โดยฝึกปฏิบัติกับสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ วิชาอาชีพที่ฝึก ได้แก่ ช่างตัดผมชาย เบื้องต้น การปลูกพืชผักสวนครัวและการผลิตพันธุ์ไม้

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเนื้อหาในหลักสูตรวิชาอาชีพที่โรงเรียนจัดสอน และการนำวิชาอาชีพไปใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.01 เห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ประโยชน์หลังจากจบการศึกษาไปแล้วอยู่ในระดับปานกลาง และผู้สำเร็จการศึกษา

ส่วนใหญ่ไม่สามารถนำวิชาอาชีพที่เรียนจากโรงเรียนไปใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพ โดยให้เหตุผลว่าไม่ได้นำไปใช้เพราะไม่ตรงกับการประกอบอาชีพในปัจจุบัน มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 30.43 ตอบว่านำไปใช้ได้บางส่วน ซึ่งส่วนมากที่สุด ได้แก่วิชา ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร รองลงมาคือ เกษตรกรรม เย็บจักรตัดเสื้อ และส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 4.64 ตอบว่านำไปใช้ได้ ได้แก่ วิชาเย็บจักรตัดเย็บเป็นส่วนมาก รองลงมาคือ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร และเกษตรกรรม ตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ มีความรู้และทักษะทางด้านอาชีพอื่น นอกจากที่ได้รับจากการเรียนวิชาอาชีพในโรงเรียนไปแล้ว ส่วนมากที่สุด ได้แก่ อาชีพทำงาน โรงงาน บริษัท รองลงมาคือ ช่างอุตสาหกรรม ช่างเย็บเสื้อผ้า ช่างเสริมสวย และงานสำนักงาน ตามลำดับ ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ได้รับความรู้และทักษะทางด้านอาชีพดังกล่าว โดยเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติกับผู้อำนวยการหรือผู้ประกอบอาชีพนั้น ๆ รองลงมา คือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หน่วยงานที่ทำงานอบรมให้ และการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพ ตามลำดับ และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ร้อยละ 57.68 ได้นำไปประกอบอาชีพในปัจจุบัน

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัด จันทบุรี ต่อกลุ่มงานผลิต อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรีอยู่ในระดับน้อย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัด จันทบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี ต่อกลุ่มงานบริการ อยู่ในระดับน้อย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัด ชลบุรี และฉะเชิงเทรา ต่อกลุ่มงานสร้งงานผลิตและงานบริการ อยู่ในระดับน้อย แต่ในจังหวัด ปราจีนบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในจังหวัดจันทบุรี ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ได้เลือกเรียน

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเภทวิชาอาชีพ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ต่อกลุ่มงานผลิต ประเภทการปลูกพืช อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว การผลิตกล้าไม้ การปลูกไม้ประดับ การปลูกไม้ผลเศรษฐกิจทั่วไป การเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม เป็นต้น ส่วนประเภทวิชาอาชีพอื่น ๆ อยู่ในระดับน้อย นอกจากนี้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรีต่อกลุ่มงานผลิต ประเภทวิชาอาชีพต่าง ๆ นั้น อยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัด จันทบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี ต่อกลุ่มงานบริการ ประเภทวิชาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย แต่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีบางประเภทวิชาชีพ ที่อยู่ในระดับปานกลาง เช่น วิชาชีพประเภทอาหาร ดอกไม้ ช่างปัก ช่างซักกรีด ได้แก่ การประกอบอาหารและการบริการอาหาร ประเภทการขาย ได้แก่ หลักการขายเบื้องต้น ประเภทงานสำนักงาน ได้แก่ งานพิมพ์ดีด ภาษาไทย-อังกฤษ ประเภทช่างไฟฟ้า และช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้แก่ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ส่วนวิชาชีพประเภทงานโรงแรม ท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับน้อย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัด ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี ต่อกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ ประเภทวิชาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย แต่ในจังหวัดชลบุรี วิชาชีพประเภทเขียนภาพ เขียนแบบ ได้แก่ หลักการเขียนภาพเบื้องต้น อยู่ในระดับปานกลาง ในจังหวัดปราจีนบุรี วิชาชีพประเภทเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

ในส่วนรวม ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาต่อกลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ และกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ และประเภทวิชาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย มีบางประเภทวิชาชีพ เช่น วิชาชีพประเภทอาหาร ดอกไม้ ช่างปัก ช่างซักกรีด ได้แก่ การประกอบอาหารและการบริการอาหาร ประเภทช่างซ่อมรถ ได้แก่ ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ประเภทเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค เศรษฐศาสตร์เบื้องต้นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนวิชาชีพประเภทช่างหล่อและช่างปั้น ได้แก่ ช่างทำแม่พิมพ์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาในส่วนรวม ทุกราชวิชาชีพที่เรียน มีจำนวนทั้งหมด 85 รายวิชา โดยเฉลี่ยแล้วเห็นว่า เป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาแต่ละรายวิชาชีพ พบว่า รายวิชาชีพส่วนใหญ่เป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 54 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 63.53 ส่วนมากที่สุดเป็นรายวิชาในกลุ่มงานผลิต ประเภทการปลูกพืช รองลงมาเห็นว่ารายวิชาชีพเป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 21 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 24.71 ส่วนมากที่สุดเป็นรายวิชาในกลุ่มงานผลิต ประเภทการปลูกพืช เช่นเดียวกัน และรายวิชาชีพที่เป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อยที่สุด มีจำนวน 6 รายวิชา คิดเป็นร้อยละ 7.06 คือ วิชาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีกเฉพาะอย่าง ช่างทำแม่พิมพ์ ช่างผลิตภัณฑ์กระดาษ ด้วยการสาน ช่างแต่งผมชาย งานห้องสมุด 1 และการปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการนำวิชาอาชีพที่เรียนไปใช้ประโยชน์ ผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.76 ไม่ได้นำไปใช้ โดยให้เหตุผลของการไม่ได้นำวิชาอาชีพไปใช้ว่าไม่ตรงกับ การประกอบอาชีพในปัจจุบัน ร้อยละ 30.16 รองลงมาคือ ไม่มีเวลาทำ ร้อยละ 13.40 และมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ ร้อยละ 8.85 ตามลำดับ มีเพียงส่วนน้อย ร้อยละ 33.24 นำไปใช้โดย ใช้ในด้านปรับปรุงการดำรงชีวิต ร้อยละ 25.99 รองลงมาคือ ใช้ในด้านการประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 2.65 ด้านการประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 2.60 และใช้ในด้านการช่วยงานผู้ปกครอง ร้อยละ 0.66

สำหรับวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ นำไปใช้ในด้านการปรับปรุงการดำรงชีวิต คือ การปลูกพืชผักสวนครัว ร้อยละ 15.07 รองลงมาคือ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ร้อยละ 14.78 ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ร้อยละ 13.33 นำไปใช้ในด้านการประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด คือ หลักการขายเบื้องต้น ร้อยละ 3.19 รองลงมาคือ งานขายบริการ ร้อยละ 1.45 การปลูกพืชผักสวนครัว ร้อยละ 1.16 นำไปใช้ในด้านการประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด คือ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ร้อยละ 2.32 รองลงมา คือ ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น ร้อยละ 2.03 ช่างเสื้อผ้าสตรี ร้อยละ 1.74 และช่างปูน ร้อยละ 1.45 ตามลำดับ นำไปใช้ในด้านการช่วยงานผู้ปกครองมากที่สุด คือ การปลูกพืชผักสวนครัว ร้อยละ 1.45 รองลงมา คือ หลักการขายเบื้องต้น ร้อยละ 0.87

3. การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียน หรือวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้เรียน

ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากที่สุดในจังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ระยอง และปราจีนบุรี ได้เรียนวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิต ประเภทการปลูกพืช

เมื่อพิจารณาในแต่ละประเภทวิชาอาชีพ พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากในจังหวัดจันทบุรี ได้เรียนวิชาอาชีพประเภทการปลูกพืช ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว การผลิตพันธุ์ไม้ การปลูกไม้ประดับ และการปลูกพืชไร่เศรษฐกิจ

ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากในจังหวัดชลบุรี ได้เรียนวิชาอาชีพประเภทช่างเสื้อผ้า ได้แก่ ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น ช่างเสื้อผ้าสตรี ประเภทช่างซ่อมรถ ได้แก่ ช่างซ่อมรถจักรยาน ประเภทช่างไฟฟ้า และช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้แก่ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ประเภทช่างก่อสร้าง ได้แก่ ช่างไม้เครื่องเรือน ช่างปูน ช่างสี ประเภทช่างเขียน ได้แก่ ช่างเขียนตัวอักษร

ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้เรียนวิชาอาชีพประเภทช่าง-ประดิษฐ์ ได้แก่ ช่างดอกไม้ประดิษฐ์ ช่างประดิษฐ์ของชำร่วย ช่างตักโครเซต ประเภทช่างตัดผม และช่างเสริมสวย ได้แก่ ช่างตัดผมชายเบื้องต้น ช่างเสริมสวยเบื้องต้น ช่างเสริมสวย ประเภทงานสำนักงาน ได้แก่ งานพิมพ์ดีดภาษาไทย-อังกฤษ ประเภทงานโรมแรม ท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์ ประเภทดนตรี ขับร้อง นักแสดง ได้แก่ การปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี กลองยาว การปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย

ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากในจังหวัดปราจีนบุรี ได้เรียนวิชาอาชีพประเภทการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ประเภทช่างอาหาร ได้แก่ ช่างถนอมอาหาร ช่างขนมไทย ช่างอาหารไทย

ในส่วนรวม ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากที่สุดได้เรียนวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิตประเภทการปลูกพืช ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกไม้ดอกประดับ การปลูกพืชผักทั่วไป การผลิตพันธุ์ไม้ รองลงมา คือ กลุ่มงานบริการ ประเภทช่างเสื้อผ้า ได้แก่ ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น ช่างเสื้อผ้าสตรี ช่างเสื้อผ้าและเครื่องใช้เด็กก่อน ประเภทช่างไฟฟ้าและช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า ได้แก่ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ช่างซ่อมเครื่องรับวิทยุ ประเภทช่างก่อสร้าง ได้แก่ ช่างปูน ช่างไม้เครื่องเรือน และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนน้อยที่สุดได้เรียนกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ เช่น ประเภทบัญชี การเงิน กฎหมาย ได้แก่ การสหกรณ์ ประเภทเขียนภาพ เขียนแบบ ได้แก่ งานเขียนแบบ หลักการเขียนภาพเบื้องต้น ประเภทเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค ประเภทภาษา ได้แก่ ภาษาไทยธุรกิจ 1

เมื่อพิจารณาในแต่ละรายวิชาอาชีพ พบว่า รายวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษามีทั้งหมด 85 รายวิชา มีรายวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาไม่ส่งแบบสอบถามกลับ จำนวน 4 รายวิชา นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากที่สุดได้เรียนวิชาอาชีพ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร รองลงมาคือ การปลูกพืชผักสวนครัว ช่างขนมไทย การปลูกไม้ดอกประดับ ช่างดอกไม้ประดิษฐ์ ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น และช่างประดิษฐ์ของชำร่วย ตามลำดับ สำหรับวิชาอาชีพประเภทงานสำนักงาน ผู้สำเร็จการศึกษาได้เรียนเกี่ยวกับงานพิมพ์ดีดภาษาไทย-อังกฤษ และงานห้องสมุด ยังไม่มีการเรียนและฝึกปฏิบัติความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ส่วนประเภทงานโรงแรม ท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ ผู้สำเร็จการศึกษาได้เรียนและฝึกปฏิบัติเฉพาะงานประชาสัมพันธ์ ยังไม่มีการเรียน และฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับงาน โรงแรม ท่องเที่ยว ส่วนประเภทธุรกิจ

ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดไม่ได้เรียน และฝึกปฏิบัติวิชาอาชีพการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก มีเพียงจำนวน 1 คน ซึ่งเป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนที่สุ่มได้ในจังหวัดปราจีนบุรีที่ย้ายเข้าได้เรียนมาจากโรงเรียนเดิม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษา

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อกลุ่มงานผลิต กลุ่มงานบริการ และกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ และประเภทวิชาอาชีพต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในส่วนรวมทุกรายวิชาอาชีพที่เรียน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อทุกรายวิชาอาชีพที่เรียน โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน อาจเป็นเพราะจากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้นำวิชาอาชีพที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพ เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงานมากกว่าทำงานในชุมชน ซึ่งส่วนมากที่สุดจะประกอบอาชีพรับจ้างทำงาน โรงงาน บริษัท อาจเนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาประการหนึ่ง (Dobbins, 1969: 2958 และ Eaddy, 1969: 2958-2959) หรือจะเห็นได้จากผลการวิจัยตารางที่ 2 อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง หรืออาจเนื่องจากภูมิภาคนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากภาคเกษตรสู่ภาคอุตสาหกรรม และเป็นแหล่งที่มีโรงงานอุตสาหกรรมขยายตัวมาตั้งมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมทางการเกษตร ทั้งอุตสาหกรรมหนัก อุตสาหกรรมเบา และอุตสาหกรรมส่งออก (จรัสศรี มาลัยลอย, 2537: 11-13) จึงมีการส่งเสริมกิจการด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก เป็นผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ได้เข้าทำงาน หรือประกอบอาชีพในโรงงานผลิตและจำหน่ายสินค้าทางอุตสาหกรรม ซึ่งการทำงานในโรงงานเป็นงานที่ไม่ต้องลงทุน รับผิดชอบเฉพาะงานในหน้าที่ของตนเองเท่านั้น และมีรายได้ที่แน่นอนสม่ำเสมอ นำมาใช้จ่ายในครอบครัวได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ต่างกับการประกอบอาชีพเกษตรแบบดั้งเดิม ซึ่งต้องรอการเก็บเกี่ยวหรือขายผลผลิตจึงจะมีรายได้ และเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับดูแลบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ย รวมทั้งธรรมชาติและสภาวะแวดล้อม ดิน ฟ้า อากาศ นอกจากนี้ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ เมื่อจบการศึกษายังมีอายุน้อย มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ไม่เพียงพอ ขาด

ความริเริ่มในการทำงาน ไม่มีทุน จึงไม่สามารถทำงานในชุมชนหรือประกอบอาชีพอิสระได้ จึงต้องประกอบอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน ซึ่งต่อไปมีแนวโน้มว่าจะขาดแคลนแรงงานในชุมชน และส่งผลให้เกิดการขาดแคลนผลผลิตทางการเกษตรและแรงงานด้านอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุงหลักสูตรและมีการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถนำไปใช้ได้จริง และตรงกับประกอบอาชีพในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละประเภทวิชาอาชีพ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อรายวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิต ประเภทการปลูกพืช ตัวอย่างเช่น การทำไม้ตัดและไม้แคะ การปลูกไม้ผลประเภทล้มลุก การผลิตเชื้อเห็ด การเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาต่อรายวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิตประเภทการปลูกพืชเช่นเดียวกัน ได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกไม้ดอกประดับ และการปลูกพืชผักทั่วไป อยู่ในระดับปานกลาง และความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาต่อรายวิชาอาชีพ การเลี้ยงสัตว์ปีกเฉพาะอย่าง ช่างทำแม่พิมพ์ ช่างผลิตภัณฑ์กระดาษด้วยการสาน ช่างแต่งผมชาย งานห้องสมุด 1 และการปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย อยู่ในระดับน้อยที่สุด สาเหตุที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อรายวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิตประเภทการปลูกพืช โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อยและระดับปานกลาง แม้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากจะประกอบอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงานมากกว่าทำงานในชุมชน แต่ก็ยังเห็นความสำคัญและเห็นความเป็นประโยชน์ของรายวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิตประเภทการปลูกพืช อาจเนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม อาชีพหลักของสังคมไทย คือ การเกษตร อาชีพรอง คือ อุตสาหกรรมและบริการ อาชีพเสริม คือ ศิลปประดิษฐ์ และหัตถกรรม (เจริญผล สุวรรณโชติ, 2527: 113-114) โดยเฉพาะเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ผลผลิตทางการเกษตรยังเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจไปสู่ระบบอุตสาหกรรมเกษตรได้เป็นอย่างดี ซึ่งสาขาเกษตรกรรมประกอบด้วย การกสิกรรม การปศุสัตว์ และการประมง ซึ่งการกสิกรรมมีทั้งการทำนา ทำไร่ ทำสวน ประเภทไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือปลูกผัก พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ฝ้าย ข้าวโพด อ้อยโรงงาน ถั่วเหลือง มะพร้าว หมาก หน่อไม้ไผ่ตง และผลไม้ต่าง ๆ เช่น ทูเรียน เงาะ มังคุด มะม่วง สับปะรด ฯลฯ การปศุสัตว์มีทั้งการเลี้ยงเป็นอาชีพหลัก และอาชีพเสริม สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ไก่ไข่ ไก่เนื้อ ไก่พื้นบ้าน สุกรขุน สุกรพันธุ์ เป็ดไข่ เป็ดเนื้อ โคนม โคนเนื้อ และกระบือ ส่วนการประมงมีทั้งการประมงน้ำจืด และการประมงน้ำเค็ม สัตว์น้ำจืดที่เลี้ยงและจับได้ ได้แก่ ปลาช่อน ปลาดุก

ปลาหมอบ ปลาตะเพียน กุ้งก้ามกราม จระเข้ และตะพาบน้ำ ส่วนสัตว์น้ำเค็มที่เลี้ยงกันมาก คือ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำ (สภาพทั่วไปและโครงสร้างทางเศรษฐกิจของเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ (สภาพทั่วไปและโครงสร้างทางเศรษฐกิจของเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้) บทที่ 2: 48) หรืออาจเนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่มีนโยบายสนับสนุนการเปิดสอนวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิตและผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากได้เลือกเรียนวิชาอาชีพในกลุ่มนี้ โดยเฉพาะวิชาการปลูกพืชผักสวนครัว รองลงมาคือ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้นำวิชาอาชีพดังกล่าวไปใช้ด้านการประกอบอาชีพ แต่นำไปใช้ในด้านการปรับปรุงการดำรงชีวิตคือ ปลูกเพื่อรับประทานในครอบครัว และปลูกเพื่อเป็นงานอดิเรก และเพื่อความสดชื่นสวยงามภายในบริเวณบ้าน ดังนั้น โรงเรียนจึงควรเปิดสอนวิชาอาชีพในกลุ่มงานผลิตประเภทการปลูกพืช โดยเน้นการฝึกปฏิบัติจริงให้มากขึ้น เน้นการเกษตรแผนใหม่ เกษตรอุตสาหกรรม หรือเกษตรผสมผสาน (ไร่นาสวนผสม) สำหรับการปลูกพืชผักสวนครัว ควรเน้นการปลูกผักปลอดสารพิษ และไม้ใช้ยาฆ่าแมลง (ผักกางมุ้ง) ซึ่งกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดและผู้บริโภค ส่วนการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ก็ควรส่งเสริมนักเรียนให้มีการฝึกปฏิบัติจริงเช่นเดียวกัน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้และทักษะ เกิดความชำนาญและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบธุรกิจการผลิตดอกไม้ หรือการจำหน่ายไม้ดอกไม้ประดับได้ ส่วนการผลิตเชื้อเห็ดและการเพาะเห็ดด้วยวัสดุผสม ก็เป็นวิชาอาชีพที่โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนและฝึกปฏิบัติเช่นเดียวกัน เพราะในปัจจุบันเห็ดเป็นสินค้าที่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศต้องการ และเนื่องจากกรมส่งเสริมการเกษตรได้มีการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพเห็ดในปี 2537/2538 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ทำให้มีการผลิตเห็ดปีละกว่าแสนตัน มีมูลค่ากว่า 3,000 ล้านบาท จนทำให้เกิดธุรกิจเห็ดหลายประเภท เช่น การผลิตวัสดุอุปกรณ์เห็ด การผลิตเชื้อเห็ด และอื่น ๆ เห็ดที่สำคัญมีเห็ดฟาง เห็ดหูหนู เห็ดหลินจือ เป็นต้น ซึ่งเห็ดมีคุณค่าทางอาหารสูง บางชนิดอย่างเห็ดหลินจือมีคุณสมบัติเป็นสมุนไพร และในปี 2537 มีการส่งออกเห็ด 6,240 ตัน มูลค่า 257.9 ล้านบาท จึงนับได้ว่าเห็ดเป็นอาชีพเสริมรายได้แก่เกษตรกรจนพัฒนาเป็นอาชีพหลักที่มีผลตอบแทนมั่นคง ให้ผลตอบแทนสูง (อุคร ขจรเวหาศน์, 2540: 23) ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดหาทุน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงแบบครบวงจร และเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการ การสหกรณ์ การตลาด ต้นทุน กำไร และให้ได้รับผลตอบแทนจากการปฏิบัติด้วย โดยการขายผลผลิตทำให้มีรายได้ระหว่างเรียน จะส่งผลให้นักเรียนมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับวิชาอาชีพที่เรียนในกลุ่มงานผลิตประเภทการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อวิชาอาชีพ การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลาน้ำจืด และการเลี้ยงกุ้งทะเล อยู่ในระดับน้อย ส่วนความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาต่อวิชาอาชีพการเพาะเลี้ยงปลาสวยงาม และการเลี้ยงปลาสวยงาม อยู่ในระดับปานกลาง ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าวิชาอาชีพที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในด้านปรับปรุงการดำรงชีวิต คือ เลี้ยงเพื่อเป็นอาหารในครอบครัว และเลี้ยงเพื่อเป็นงานอดิเรก แต่ไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพ แต่ปัจจุบันผลผลิตของวิชาอาชีพดังกล่าวกำลังเป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดสอนวิชาอาชีพเหล่านี้ให้มากขึ้น ควรเน้นให้มีการปฏิบัติจริง ในรูปแบบของการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก ให้ความรู้ ฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ และเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพต่อไป โดยเฉพาะธุรกิจการเพาะเลี้ยงปลาสวยงาม และการเลี้ยงปลาสวยงาม ชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้ปลาน้ำจืดชนิดที่มีสีสันสวยงาม เช่น ปลากัด ปลาน้ำผึ้ง ปลาหางไหม้ ปลาทรงเครื่อง ปลาเทวดา และปลากาแดง ฯลฯ ยังสามารถคัดเลือกเป็นปลาสวยงามและเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ทำเป็นสินค้าส่งออกขายให้กับตลาดทั้งในและนอกประเทศ สามารถทำรายได้ให้กับประเทศได้ปีละหลายร้อยล้านบาท และสร้างงานให้แก่ประชาชนได้เป็นจำนวนมาก เป็นอาชีพเสริมของครอบครัวได้ (สุกษชัย นิลวานิช, 2539: 19)

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับสาเหตุที่ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อวิชาอาชีพ การเลี้ยงสัตว์ปีกเฉพาะอย่าง ช่างทำแม่พิมพ์ ช่างผลิตภัณฑ์กระดาษด้วยการสาน ช่างแต่งผมชาย งานห้องสมุด 1 และการปฏิบัติเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย อยู่ในระดับน้อยที่สุด อาจเนื่องจากนักเรียนไม่สามารถนำความรู้ด้านอาชีพไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนขาดความเข้าใจวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และนักเรียนขาดความริเริ่มในการทำงานอาชีพ (วิมิช บุญยู่, 2528: บทคัดย่อ) รวมทั้งยังมีอายุน้อย มีความรู้และทักษะทางด้านอาชีพไม่เพียงพอ ขาดประสบการณ์ และไม่มีทุน

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับวิชาอาชีพในกลุ่มงานบริการ ประเภทงานโรงแรม ท่องเที่ยว พบว่า ยังไม่มีโรงเรียนใดเปิดสอนวิชาอาชีพดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน จึงยังไม่สามารถตอบสนองจุดเน้นการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งมีจุดเน้นของการจัดการศึกษาเพื่อการอุตสาหกรรม การจัดการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว และการจัดการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม (พระราชบัญญัติ 5 ภูมิภาค, 2537: 36) ซึ่งปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเติบโตอย่างรวดเร็ว นับเป็นเศรษฐกิจที่นำรายได้สู่ภูมิภาคนี้ปีละหลายล้านบาท ดังนั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีความพร้อมจึงควรเปิดสอนวิชาอาชีพ ประเภทงานโรงแรม ท่องเที่ยว เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้

เลือกเรียนตามความสนใจ และความต้องการ และขอความร่วมมือกับโรงแรม และสถานที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในด้านการจัดการเรียนการสอน และการฝึกอบรมปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนได้รับความรู้และมีประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติงานจริง และติดต่อแหล่งงานให้นักเรียนที่มีความสามารถเข้าทำงานได้หลังจากจบการศึกษาแล้ว นอกจากนี้โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรเปิดสอนวิชาอาชีพที่ส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรมในครอบครัวและหัตถกรรมที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัด หรือเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมและดำรงเอกลักษณ์ของจังหวัดไว้ และเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ทั้งอาชีพหลัก อาชีพรองและอาชีพเสริมของนักเรียนต่อไป เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน ที่จะนำรายได้สู่เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก วิชาอาชีพที่โรงเรียนควรเปิดสอนดังกล่าว ได้แก่ การเจียรไนพลอย การทอเสื่อกก การผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยวจันทน์ การผลิตทุเรียนกวน ข้าวหลาม ขนมาจาก เครื่องจักสาน การทำสวนผลไม้ การปลูกพริกไทย การปลูกหน่อไม้ฝรั่ง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า วิชาอาชีพในกลุ่มงานบริการ วิชาช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร เป็นวิชาอาชีพที่โรงเรียนที่สุ่มได้เปิดสอน และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนมากที่สุดเลือกเรียนวิชาอาชีพนี้ และยังคงเลือกเรียนวิชาช่างอื่น ๆ ด้วยได้แก่ ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมรถจักรยาน ช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน ช่างซ่อมพัดลม ช่างซ่อมเครื่องรับวิทยุ ช่างสี ช่างปูน ช่างผลิตภัณฑ์หินล้างหินขัด ช่างไม้เครื่องเรือน ฯลฯ ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อรายวิชาอาชีพในกลุ่มงานบริการ ประเภทงานช่าง อยู่ในระดับน้อย และระดับปานกลาง สำหรับลักษณะการใช้ประโยชน์ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากไม่ตรงกับประกอบอาชีพในปัจจุบัน และมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอ จากผลการวิจัยตารางที่ 9 พบว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาบางส่วนให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ต้องการให้ฝ่ายการศึกษาเน้นการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิชานี้มาก ๆ หรือให้สอนบ้างพอสมควร จะได้เป็นประโยชน์แก่นักเรียนรุ่นต่อไป และต้องการให้สอนโดยเน้นความรู้และทักษะวิชานี้ให้มากขึ้น เพราะความรู้ไม่เพียงพอกับงานสมัยนี้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกองประเมินผลการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526-2529) (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2530: 700-707) พบว่าผลการติดตามนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ออกไปแล้วนั้น นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าความรู้ในวิชาอาชีพที่เรียนมายังไม่เพียงพอในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ และจากคำแนะนำของ ประพันธ์ มนทการติวงศ์ (2539: 27) ได้ให้คำแนะนำ

เกี่ยวกับการฝึกอาชีพว่าฝึกอาชีพอะไรถึงมีงานทำ ได้แนะนำอาชีพที่น่าสนใจในยุคปัจจุบันและเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรมจำนวนมาก ได้แก่ งานช่างต่าง ๆ เช่น ช่างก่ออิฐ-ฉาบปูน ช่างปูกระเบื้อง ช่างท่อสุขภัณฑ์ ช่างประกอบโครงอะลูมิเนียม ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างกลึง ช่างซ่อมตัวถังรถยนต์ ช่างเย็บจักรอุตสาหกรรม ดังนั้นทางโรงเรียนจึงควรจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพแบบโรงงานในโรงเรียน โดยเน้นงานพัฒนาฝีมือแรงงานเกี่ยวกับวิชาช่างเทคนิคต่าง ๆ ดังกล่าว ให้นักเรียนอย่างจริงจัง ส่งเสริมนักเรียนให้มีการเรียนรู้จากการทำงาน ได้ปฏิบัติจริง ให้ความรู้และทักษะ มีความชำนาญ มีความคิดริเริ่มในการทำงานอาชีพและสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพอิสระ หรือประกอบอาชีพรับจ้างได้ต่อไป ซึ่งงานช่างดังกล่าวเป็นงานบริการที่มีคุณค่าสูง เพราะสามารถสร้างคนให้มีความรู้ มีรายได้ และเป็นงานอาชีพที่ให้ค่าแรงอยู่ในเกณฑ์ดี และปัจจุบันกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานเป็นอย่างมาก ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพนั้น สถานศึกษาควรมองว่าอาชีพอะไรที่มีความต้องการมาก ก็ควรจะมุ่งไปทางนั้น (เจริญผล สุวรรณโชติ, 2527: 34)

สำหรับวิชาอาชีพในกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการนั้น พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพที่เรียนของผู้สำเร็จการศึกษาต่อรายวิชาอาชีพในกลุ่มงานเสริมงานผลิตและงานบริการ ประเภทธุรกิจ ได้แก่ การประกอบธุรกิจขนาดเล็ก อยู่ในระดับน้อย ประเภทเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ผู้บริโภค และเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น อยู่ในระดับปานกลาง ประเภทภาษา ได้แก่ ภาษาไทยธุรกิจ 1 อยู่ในระดับน้อย สำหรับลักษณะการใช้ประโยชน์นั้น ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ได้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพ มีเพียงส่วนน้อยที่นำไปใช้ในด้านการปรับปรุงการดำรงชีวิต และจากผลการวิจัยพบว่า วิชาอาชีพการประกอบธุรกิจขนาดเล็กนั้น โรงเรียนที่สุ่มได้ทั้งหมด ไม่ได้เปิดสอน แต่เป็นรายวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรีที่ย้ายเข้าได้เรียนมาจากโรงเรียนเดิมจำนวน 1 คน ซึ่งวิชาอาชีวดังกล่าวเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีวดังกล่าวให้มากขึ้นกล่าวคือ วิชาอาชีพประเภทธุรกิจ ได้แก่ การประกอบธุรกิจขนาดเล็ก โรงเรียนควรจัดหาทุน ส่งเสริมนักเรียนให้มีการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ให้ความรู้ ฝึกทักษะให้เกิดความชำนาญ มีประสบการณ์เพียงพอ มีความริเริ่มในการทำงาน และมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และสามารถประกอบอาชีพอิสระได้ ซึ่งการจัดการศึกษาของประเทศไทยปัจจุบันต้องเน้นเป็นอย่างยิ่ง คือ ส่งเสริมการสู้งาน ขยันอดทน และรู้งานอาชีพ โดยการฝึกหัดประกอบอาชีพ ไม่ควรเน้นการศึกษาเพื่อเป็นลูกจ้างธุรกิจ-อุตสาหกรรม (ธนู แสงศักดิ์, 2528) ส่วนวิชาอาชีพประเภทกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายพาณิชย์

ประเภทเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น และเศรษฐศาสตร์ผู้บริโภคร โรงเรียนก็ควรส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเช่นเดียวกัน เพื่อปูพื้นฐานที่ดีในการประกอบอาชีพต่อไป เนื่องจากบุคคลที่พร้อมจะประกอบอาชีพนั้นต้องมีพื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์ คือ การให้ความรู้และแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องรายได้ รายจ่าย ทุน กำไร แรงงาน ฯลฯ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญสำหรับการประกอบอาชีพ (สมพงษ์ พลเสสุรย์, 2525: 21) สำหรับวิชาอาชีพประเภทภาษา ในภูมิภาคนี้ควรมีหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเติบโตอย่างรวดเร็ว นับเป็นเศรษฐกิจที่นำรายได้สู่ภูมิภาคนี้ปีละหลายล้านบาท และสามารถสร้างคนให้มีความรู้ มีรายได้ที่ดีต่อไป

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะการใช้ประโยชน์จากวิชาอาชีพที่เรียน พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่ได้นำวิชาอาชีพไปใช้ โดยให้เหตุผลว่าไม่ตรงกับ การประกอบอาชีพในปัจจุบัน เนื่องจากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น คือ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับจ้างทำงานโรงงาน มีเพียงส่วนน้อยที่นำไปใช้ ส่วนใหญ่ใช้ในด้านปรับปรุงการดำรงชีวิต รองลงมาคือใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ ด้านการประกอบอาชีพรับจ้าง และด้านการช่วยงานผู้ปกครอง ตามลำดับ รายวิชาอาชีพที่นำไปใช้ทั้ง 3 ด้าน คือ การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกพืชผักทั่วไป การเลี้ยงไก่เนื้อ ช่างขนมไทย ช่างเสื้อผ้าสตรี ช่างเสริมสวยเบื้องต้น และหลักการขายเบื้องต้น ส่วนวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่นำไปใช้ในด้านปรับปรุงการดำรงชีวิต คือ การปลูกพืชผักสวนครัว รองลงมาคือ การปลูกไม้ดอกประดับ และช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร นำไปใช้ในการประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด คือ หลักการขายเบื้องต้น รองลงมา คือ งานขายบริการ และการปลูกพืชผักสวนครัว นำไปใช้ในการประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด คือ ช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร รองลงมาคือ ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น ช่างเสื้อผ้าสตรี และ ช่างปูน ตามลำดับ นำไปใช้ในการช่วยงานผู้ปกครองมากที่สุด คือการปลูกพืชผักสวนครัว รองลงมา คือ หลักการขายเบื้องต้น

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้นำวิชาอาชีพที่เรียนไปใช้ประโยชน์ เพราะไม่ตรงกับ การประกอบอาชีพในปัจจุบัน เนื่องจากส่วนใหญ่ผู้สำเร็จ การศึกษาประกอบอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตรวิชาอาชีพของ ภูมิภาคนี้ จึงควรคำนึงถึงแนวโน้มอาชีพท้องถิ่น และการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของนักเรียนที่จบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ออกไปแล้ว โดยมีการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพ ความต้องการของท้องถิ่น และตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน เพื่อที่จะทำให้ ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง นอกจากนี้ควรมีรายวิชาอาชีพที่เป็น ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลางมาเป็นรายวิชาอาชีพที่ควรเปิดสอนในหลักสูตรภูมิภาคนี้ รายวิชา

อาชีพที่เป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย หรือระดับน้อยที่สุด ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขหรือไม่นำมาบรรจุในวิชาอาชีพ หรืออาจนำไปให้เป็นวิชาเลือกสำหรับผู้สนใจจริง ๆ แต่สำหรับวิชาอาชีพที่กำลังเป็นที่นิยมหรือเป็นที่ต้องการของตลาด รายวิชาอาชีพที่เห็นว่าเป็นลู่ทางนำไปสู่การประกอบอาชีพที่สามารถนำรายได้ที่ดี และวิชาอาชีพเกี่ยวกับการผลิตสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัด เพื่อที่จะส่งเสริมและดำรงเอกลักษณ์ของจังหวัดไว้ ก็ควรเปิดสอนรวมทั้งรายวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่นำไปใช้ทั้ง 3 ด้าน ก็ควรเป็นรายวิชาอาชีพที่ควรเปิดสอนเช่นเดียวกัน และการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพควรเน้นทั้งกิจกรรมขนาดเล็กที่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่ผู้สำเร็จการศึกษานำไปประกอบอาชีพได้จริง จนถึงการดำเนินกิจกรรมขนาดใหญ่ ทั้งนี้จะต้องเพิ่มความรู้ด้านการตลาดสอดแทรกเข้าไปในทุก ๆ เนื้อหาวิชาอาชีพเหล่านั้น ควรเน้นการสอนวิชาการสหกรณ์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย และควรมีการสอนอย่างครบวงจร นับตั้งแต่วิธีการ ขั้นตอนการผลิต ผลผลิต และการตลาด เพื่อที่จะทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาเห็นแนวทางและนำไปใช้ได้จริง โรงเรียนควรเปิดให้น้อยอาชีพ แต่นั้นความรู้ความสามารถเฉพาะทางให้มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การประกอบอาชีพได้จริง

2. ความสอดคล้องของการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับการนำไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวันของผู้สำเร็จการศึกษา เนื่องจาก รายวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอน และผู้สำเร็จการศึกษาได้เรียนนั้น มีทั้งหมด 85 รายวิชา ซึ่งผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ได้เรียนวิชาช่างเดินสายไฟฟ้าในอาคาร รองลงมาคือ การปลูกพืชผักสวนครัว ช่างขนมไทย การปลูกไม้ดอกประดับ ช่างดอกไม้ประดิษฐ์ ช่างเสื้อผ้าสตรีเบื้องต้น ช่างประดิษฐ์ของชำร่วย ตามลำดับ และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ได้นำวิชาอาชีพที่เรียนไปใช้ประโยชน์ โดยให้เหตุผลว่าไม่ตรงกับการประกอบอาชีพในปัจจุบัน เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทำงานโรงงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิมิช บุญยู้ (2528: บทคัดย่อ) พบว่า นักเรียนไม่สามารถนำความรู้ด้านอาชีพไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ นักเรียนขาดความเข้าใจวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และนักเรียนขาดความคิดริเริ่มในการทำงานอาชีพ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนวิชาอาชีพเกี่ยวกับกลุ่มงานผลิต ประเภทการปลูกพืช และกลุ่มงานบริการประเภทช่างอาหาร ช่างดอกไม้ประดิษฐ์ ช่างไฟฟ้า ช่างก่อสร้าง เป็นต้น ผู้สำเร็จการศึกษายังไม่ได้รับการเรียน และฝึกปฏิบัติความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ งานโรงแรม ท่องเที่ยว การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนยังไม่สามารถสนองจุดเน้นการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออก ซึ่งมีจุดเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการอุตสาหกรรม การจัดการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว และการจัดการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม (พระราชบัญญัติ 5 ภูมิภาค, 2537: 36) ดังนั้น จึงพบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียน หรือวิชาอาชีพที่ผู้สำเร็จการศึกษาได้เรียนนั้น ไม่ตรงกับจุดเน้นการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคนี้ ตามแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออก

นอกจากนี้ รัฐมีนโยบายที่จะกระจายความเจริญและกิจกรรมทางเศรษฐกิจไปสู่ส่วนภูมิภาคตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 โดยได้คัดเลือกพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเป็นพื้นที่เป้าหมายแห่งหนึ่ง ได้กำหนดให้จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยองเป็นเขตอุตสาหกรรมหนัก จังหวัดชลบุรีเป็นเขตอุตสาหกรรมบริการ และมีท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังเป็นศูนย์กลางการขนส่ง หรือศูนย์กลางการบริการทางธุรกิจ จังหวัดจันทบุรี ตราด นครนายก และปราจีนบุรี เป็นเมืองบริวารของเมืองอุตสาหกรรมและประตูการขนส่งสินค้าสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จันทบุรีและตราดถูกกำหนดให้เป็นเมืองอัญมณีและการท่องเที่ยว (พระราชบัญญัติ 5 ภูมิภาค, 2537: 36) แต่ปัจจุบันสภาพทั่วไปและโครงสร้างทางเศรษฐกิจในจังหวัดปราจีนบุรี มีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมมากขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งตั้งกระจายอยู่ทั่วไปโดยจะอยู่ในเขตท้องที่อำเภอกบินทร์บุรีจำนวนมากที่สุด (สำนักงานจังหวัดปราจีนบุรี, 2537: 1-21)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพของโรงเรียนในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี ควรจัดทำหลักสูตรอุตสาหกรรมศึกษา สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้เรียนที่มุ่งจะประกอบอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน ได้มีพื้นฐานความรู้และทักษะ มีความเข้าใจในเรื่องการทำงานและอาชีพที่มีในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อที่จะได้มีการเตรียมตัวที่ดีและถูกต้องในการประกอบอาชีพด้านนี้ต่อไป ส่วนในจังหวัดจันทบุรี โรงงานอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตผลทางการเกษตร มีการทำเหมืองพลอย การขุดพลอย การเจียรไนพลอย การทอเสื่อกก การเจียรไนพลอย

และการทอเสื้อกจะทำกันเป็นแบบอุตสาหกรรมในครอบครัว (สำนักงานจังหวัดจันทบุรี, 2537: 3-28) จึงควรจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพดังกล่าว เนื่องจากจังหวัดจันทบุรี เป็นเมืองธุรกิจอัญมณี และค้าพลอย

เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ มีทั้งป่าเขา น้ำตก ซึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ แนวชายฝั่งทะเลที่มีหาดทรายสวยงาม และเกาะใหญ่น้อยมากมายหลายเกาะ บางแห่งได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ และกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน นอกจากนี้ดินแดนภาคตะวันออกยังเป็นแหล่งที่มีความสำคัญทั้งในด้านโบราณคดี และประวัติศาสตร์ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภาคอื่น ๆ ของไทย (ประชาชาติธุรกิจ, 2538: 27)

ดังนั้นในเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรี ชลบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี จึงควรจัดทำหลักสูตรการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว รวมทั้งควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพประเภทงานโรงแรม ท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ ให้มีการอบรมผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์การท่องเที่ยว เร่งจัดฝึกอบรมยุวมัคคุเทศก์ให้แก่เยาวชน จัดอบรมอาสาสมัครอนุรักษ์มรดกศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ในภูมิภาคนี้ ควรจัดทำหลักสูตรวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษาให้มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ด้านคุณค่าของศิลปกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง จัดภูมิทัศน์รอบบริเวณให้ร่มรื่น และเป็นแหล่งความรู้ จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง (ประชาชาติธุรกิจ 5 กุมภาพันธ์, 2537: 36) และจากผลการวิจัย วิไลวรรณ หงษ์ภู (2532: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการประถมศึกษาในจังหวัดฉะเชิงเทราเพื่อสนับสนุนแผนพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนที่มีทัศนคติที่ดีและรับผิดชอบต่อการทำงาน มีความรู้อุตสาหกรรมพื้นฐาน มีทักษะในการทำงานอุตสาหกรรมได้ และสามารถคิดประดิษฐ์ผลผลิตทางการเกษตรมาเป็นสินค้าอุตสาหกรรมได้ รู้จักองค์ประกอบพื้นฐานของการเป็นประเทศอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมเกษตร สามารถใช้ชีวิตในสังคมอุตสาหกรรมได้ดี เนื้อหาวิชาที่จะสอนควรเป็นความรู้เกี่ยวกับอาชีพใหม่ ๆ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพ รู้จักตนเอง รู้จักสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีความรักชาติ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งมีทักษะ ความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ ซื่อสัตย์ อดทน สำหรับระยะเวลาที่ควรจะศึกษาในระดับนี้ควรจะเป็น 9 ปี นอกจากนี้ วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526) ได้กล่าวว่า

ภาระหน้าที่ของสถาบันการศึกษาที่ต้องผลิตกำลังคนให้แก่สังคม โดยเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษา นอกจากจะปลูกฝังความเป็นมนุษย์ให้แก่นักเรียนแล้ว ยังต้องผลิตกำลังคนระดับกลางให้แก่สังคมด้วย ระบบการศึกษาเดิมละเลขหน้าที่นี่ และการผลิตกำลังคนนั้นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะให้สนองกับความต้องการของกำลังคนในระดับท้องถิ่น หรือกำลังคนที่สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ก็ยิ่งเป็นการดี เพราะผู้ที่สำเร็จมัธยมศึกษาอีกจำนวนมากจะไม่สามารถศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น มิฉะนั้นบุคคลเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติในอนาคต เพราะเป็นคนที่ไร้ความสามารถทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา จากโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่ไม่ศึกษาต่อ เขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในด้านการปรับปรุงหลักสูตร

1.1 ในบริเวณเขตพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกมีโรงงานเพิ่มขึ้นมาก เนื่องจากรัฐบาลได้จัดตั้งพื้นที่นี้เป็นศูนย์อุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ และการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา เพื่อรองรับการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมยังไม่มีจัดการทำให้นักเรียน ดังนั้นจึงควรจะทำให้ความสนใจเป็นพิเศษในการจัดให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของงานและอาชีพที่มีในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อที่จะได้มีการเตรียมตัวที่ดี และถูกต้องในการประกอบอาชีพในโรงงานอุตสาหกรรมต่อไป

1.2 เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาภาคตะวันออก (พ.ศ. 2538-2554) เน้นการจัดการศึกษาเพื่อการอุตสาหกรรม การจัดการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว และการจัดการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพในภูมิภาคนี้ ควรจัดให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ความสนใจ ความต้องการ และการนำไปใช้ในด้านประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา จึงควรมีรูปแบบการจัดการศึกษาทางด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม สำหรับบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก โดยเพิ่มหลักสูตร อุตสาหกรรมศึกษาสำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้ผู้เรียนที่มุ่งจะประกอบอาชีพรับจ้างทำงานในโรงงาน ได้มีพื้นฐานความรู้และทักษะ ในการประกอบอาชีพ

ด้านนี้ต่อไป นอกจากนี้ควรจัดให้มีหลักสูตรเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อมศึกษา รวมทั้งควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ ประเภทงาน โรงแรม ท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย และธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็ก ควรเน้นเรื่องการจัดการ การตลาด ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการได้ เป็นต้น

1.3 ควรนำรายวิชาอาชีพที่เป็นประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง มาเป็นรายวิชาอาชีพที่ควรเปิดสอนในหลักสูตรของภูมิภาคนี้ วิชาอาชีพที่เป็นประโยชน์อยู่ในระดับน้อย หรือระดับน้อยที่สุด ควรนำมาปรับปรุงแก้ไข หรือไม่นำมาบรรจุในวิชาอาชีพ หรืออาจนำไปใช้เป็นวิชาอาชีพเลือก สำหรับผู้สนใจจริง ๆ รวมทั้งรายวิชาอาชีพที่นำไปใช้มากที่สุดทั้ง 3 ด้าน ก็ควรเป็นรายวิชาอาชีพที่ควรเปิดสอนเช่นเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิชาอาชีพประเภทเกษตรกรรม (การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์) แบบดั้งเดิม และงานช่าง ดังนั้นหลักสูตรวิชาอาชีพของภูมิภาคนี้ ควรเน้นเกี่ยวกับเกษตรอุตสาหกรรม หรือเกษตรผสมผสาน (ไร่นาสวนผสม) เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเกษตรแผนใหม่ ที่จะสร้างรายได้โดยการขายผลผลิตหมุนเวียนกันไปได้ตลอดทั้งปี และปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพเกษตรกรรมรวมทั้งเน้นเกี่ยวกับช่างเทคนิคต่าง ๆ ด้วย

1.4 ควรมีการกระจายอำนาจหรือมอบอำนาจให้สถานศึกษา สามารถปรับหลักสูตรการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับชุมชน และท้องถิ่นได้อย่างคล่องตัวมากขึ้น โดยไม่ต้องรอทำตามคำสั่ง หรือรูปแบบแนวทางที่กำหนดโดยส่วนกลาง

2. ในด้านการจัดการเรียนการสอน

2.1 ควรจัดทำแบบเรียนวิชาอาชีพให้ครบทุกวิชา และทันสมัย เพื่อเป็นกรอบในการสอนของครูได้อย่างเหมาะสม จากที่ผ่านมามีครูได้ค้นคว้าเองจากเอกสารต่าง ๆ ทำให้ยุ่งยากต่อการสอนเป็นอย่างมาก

2.2 ควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้เสนอความต้องการ ในด้านครูผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะในสาขาวิชาอาชีพต่าง ๆ รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพที่โรงเรียนเปิดสอน เนื่องจากบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ที่ส่วนกลางจัดส่งไปให้มักไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน นอกจากนั้นในเรื่องระเบียบต่าง ๆ ควรปรับให้โรงเรียนทำงานได้สะดวกและคล่องตัวมากขึ้น

2.3 ควรส่งเสริมและสนับสนุนครู ได้เพิ่มคุณภาพของตนเองโดยให้ไปศึกษาอบรม ดูงาน สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ เกี่ยวกับวิชาอาชีพ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ ซึ่งจะสามาร

พัฒนาครูให้มีความชำนาญในการสอน และมีเทคนิคการสอนให้ทันสมัย

2.4 ควรจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพสำหรับนักเรียนที่จะไม่ศึกษาต่อ โดยเน้นการจัดการเลือกวิชาเรียนเพื่อมุ่งประกอบอาชีพโดยเฉพาะ ซึ่งแบ่งออกเป็น การประกอบอาชีพอิสระ และการประกอบอาชีพรับจ้าง ทั้งรับจ้างทั่วไป และรับจ้างทำงานโรงงาน

2.5 โรงเรียนควรเปิดสอนวิชาอาชีพให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการประกอบอาชีพของผู้สำเร็จการศึกษา เพราะจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะเปิดสอนวิชาอาชีพตามความพร้อมของโรงเรียนและครูผู้สอน แล้วให้นักเรียนเลือกเรียนจากวิชาอาชีพที่โรงเรียนจะสามารถเปิดสอนได้ ทำให้นักเรียนขาดโอกาสเรียนวิชาอาชีพตามที่นำไปใช้ในด้านการประกอบอาชีพอย่างแท้จริง

2.6 ควรเปิดรายวิชาอาชีพเสริมที่เห็นว่า มีความจำเป็นต้องใช้ในตลาดแรงงาน หรือการประกอบอาชีพในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถพิเศษ และประสบการณ์ให้แก่ผู้ศึกษา นอกจากวิชาอาชีพที่มีในหลักสูตร

2.7 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ฝึกให้นักเรียนมีประสบการณ์และทักษะ ในการทำงานอย่างต่อเนื่องและจริงจัง การกระทำดังกล่าวนอกจากเป็นการช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากการทำงานแล้ว ยังเป็นการฝึกนักเรียนให้มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยันอดทน และตรงต่อเวลา ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่เจ้าของสถานประกอบการต้องการ ขณะเดียวกันนักเรียนก็ควรจะได้รับผลตอบแทนจากการปฏิบัติด้วย ผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมดังกล่าว จะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

2.8 ควรเพิ่มการเรียนการสอนด้านทักษะปฏิบัติให้มากขึ้น เน้นความสามารถจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ด้วยการทำงาน เพื่อให้มีประสบการณ์สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการประกอบอาชีพ เน้นการใช้อุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้มากขึ้น

2.9 ควรเพิ่มจำนวนปีการศึกษาให้ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ จะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะปฏิบัติทางด้านวิชาอาชีพมากขึ้น

2.10 โรงเรียนควรมีการประสานสัมพันธ์กับชุมชนที่เป็นแหล่งวิทยาการ เป็นต้นว่า ศูนย์ฝึกวิชาอาชีพของกรมอาชีวศึกษา โรงเรียนสารพัดช่าง หรือหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมแรงงาน รวมทั้งสถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระของท้องถิ่น เช่น รัฐวิสาหกิจ บริษัทห้างร้าน โรงงาน เรือสวนไร่นาและฟาร์มต่าง ๆ เพื่อขอความร่วมมือในการรับนักเรียนไปฝึกปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ในระหว่างเรียนและเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว เพื่อให้มีพื้นฐานการทำงาน และประสบการณ์ตรง ก่อนที่จะทำงานจริง โดยขอความร่วมมือให้ผู้ประกอบการเป็นผู้ประเมินการ-

ปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อลดปัญหาที่ครูไม่สะดวกในการไปนิเทศ และใช้สถานฝึกงาน อาชีพนอกโรงเรียนได้อีกด้วย

3. ในด้านการวิจัย

3.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการสอนวิชาอาชีพ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานอาชีพได้
จริง

3.2 ควรมีการวิจัยความต้องการวิชาอาชีพของนักเรียนและผู้ปกครอง ใน โรงเรียน
โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.3 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาอาชีพ

3.4 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผลนักเรียนว่า บรรลุผลตามจุดประสงค์
ของการสอนวิชาอาชีพตามหลักสูตรหรือไม่

3.5 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของวิชาอาชีพของผู้สำเร็จ
การศึกษา จากโรงเรียน โครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน-
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ทั้งที่ศึกษาต่อและไม่ศึกษาต่อ ในเขตอื่น ๆ ต่อไป